

Роман Горбатюк, кандидат технічних наук, доцент
кафедри машинознавства та комп'ютерної інженерії
Андрій Метко, магістр
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ В МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У даній статті розглянуто проблему формування проектної культури в майбутніх вчителів трудового навчання. Обґрунтовано необхідність введення в навчальний план підготовки бакалаврів дисципліни “Основи дизайну”. Наведено фрагмент словника термінів із мистецтва та дизайну.

Постановка проблеми. Протягом третього тисячоліття людство має перейти на якісний рівень розвитку: від “особистості розумної” до “особистості культурної”. Одним із компонентів поняття “культурної особистості” є поняття “проектна культура особистості”.

Традиційна модель системи освіти України роль мистецтва у проектуванні предметного середовища практично не враховує. Ідея освіченої людини не включає у свій зміст проектно-художні і предметно-середовищні характеристики та цінності. Однак на сьогоднішній день освіченість людини без цього вже немислима. Дизайнерська освіта і проектна культура повинні стати органічною та повноцінною частиною загальної освіти [1].

У результаті відсутності самостійності і права вибору власного шляху історичного розвитку, за сім десятиріч руйнування своєї культури, ми випали із світового руслу розвитку проектної культури. Сьогодні в розвинених країнах світу, які не знали такого тотального саморуйнування, дизайн став якістю всього життя, включаючи сучасні технології і продукти промисловості. Інколи навіть незалежно від того, брав чи не брав участь дизайнер у проектуванні чи виготовленні виробів [2, 4].

Високий рівень художнього проектування, що притаманний дизайну передових країн світу, є результатом існуючої там системи професійної дизайнерської освіти і рівнем розвитку проектної культури в цілому [4].

Виклад основного матеріалу. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України (від 20 січня 1997 р. №39) “Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промислому комплексі, об’єктах житлової, виробничої та соціально-культурної сфер” перед

сучасною освітою постає комплекс проблем, що спрямовані на розвиток національної дизайн-освіти.

Завдання розвитку проектної культури стосується усієї вітчизняної системи освіти, а не тільки спеціальних ВНЗ, які готують фахівців у галузі художнього проектування і конструювання. Дизайн як творчий процес, як особливий вид творчої діяльності зі створення гармонійного предметного середовища, що оточує людину, є комплексне розв’язання таких існуючих завдань: конструктивно-технологічних, утилітарно-функціональних, естетичних, економічних, художніх, екологічних тощо.

Великого значення набувають також якість і рівень підготовки фахівців, які працюють у сфері проектування і виготовлення виробів різноманітного призначення. А відтак – зростає роль навчального закладу, викладачів у розв’язанні цього питання. Адже від того, наскільки їхня професійна компетентність та особистісні якості відповідають сьогоденним проблемам, значною мірою залежить формування “проектної культури особистості” в системі подальшого розвитку інтелектуального потенціалу нашої держави [1].

У Бродівському педагогічному коледжі імені Маркіяна Шашкевича на відділі “Трудове навчання” з 2004 н. р. готують фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”. У навчальний план підготовки бакалавра до циклу професійно-практичної підготовки входить предмет “Основи дизайну”, який вивчається протягом двох навчальних років на 5-му і 6-му курсах. Загальна кількість годин за навчальним планом – 378. З них: на теоретичні заняття – 64 год., практичні роботи – 188 год., на самостійну роботу студента – 126 год. Робоча навчальна програма курсу складена із запозиченням досвіду роботи і досягнень наукових колективів інших

ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ В МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

вищих навчальних закладів, зокрема: Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка і Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Тематичний план курсу “Основи дизайну” містить такі теми:

1. Історія культури і мистецтв.
2. Історія дизайну, науки і техніки.
3. Малюнок і пластичне моделювання.
4. Нарисна геометрія і технічний рисунок.
5. Інформаційні технології в дизайні.
6. Основи кольорознавства та композиції.

До рекомендованих лабораторно-практичних занять віднесено:

1. Наочне зображення просторових форм.
2. Замальовки в кольорі. Дизайн інтер'єру.
3. Шрифти. Їх морфологія і естетика.
4. Прості та складні композиційні побудови.
5. Засоби передачі фактури матеріалу.
6. Комп'ютерні технології в дизайні.

Метою курсу “Основи дизайну” є активізація технічної та художньої творчості, розвиток творчої думки та відчуття стилю, формування естетичних смаків та вироблення загальної культури студентів. Ознайомлення з основами дизайну допоможе їм об'єктивно оцінювати якість промислової продукції архітектурно-будівельних об'єктів, побутової техніки та приміщень; виконувати художньо-проектну розробку інтер'єрів приміщень та нескладних промислових виробів з урахуванням основних вимог ергономіки та естетики.

Відповідно до програми курсу, лабораторно-практичні заняття сплановано таким чином, щоб студенти, виконуючи їх, могли засвоїти основні закономірності та засоби композиції, ознайомитися з ергономічними й естетичними вимогами до виробів, набути навички проведення художнього аналізу та складання ескізного проекту.

Під час лабораторного практикуму студенти виконують цикл графічних і композиційних робіт, а також розробляють перспективи інтер'єрів різних приміщень. Акцент у роботі ставиться саме на виконання студентами проектів оформлення внутрішнього середовища приміщення. Проекти студенти можуть розробляти індивідуально або, рідше, у складі підгруп.

Наш досвід показує, що залучення студентів до дизайнерської діяльності доцільно здійснювати після необхідної графічної підготовки, тобто після вивчення основного курсу креслення та нарисної геометрії. Вибір об'єктів проектування ґрунтується на естетичних, психологічних і дидактичних вимогах: наявності варіативності в

проекторських рішеннях об'єкта; доступності (для даного періоду навчання) вираження знайденого рішення в графічній формі; посиленості виконання і наявності відповідного приладдя; суспільно корисній спрямованості роботи.

Успішну реалізацію програми можна забезпечити шляхом використання розробленого нами словника термінів із мистецтва та дизайну, яскраво ілюстрованого зразками меблів та інших деталей інтер'єра.

Пропонуємо фрагмент розробленого словника:

Стародавній Рим

Атріум – у давньоримських будинках приміщення з верхнім освітленням, де приймали гостей.

Галерея – 1) довге й вузьке крите приміщення; 2) найвищий ярус зали для глядачів; 3) приміщення для експонування мистецьких творів; 4) переносно – довгий ряд.

Домус – в Стародавньому Римі прототип індивідуального будинку.

Драп – важка, подвійна, цупка вовняна або напіввовняна тканина складного переплетення з прями апаратного (суконного) прядіння.

Інсула – в Стародавньому Римі прототип багатоповерхового будинку.

Перистиль – в античній архітектурі колонада, портик, галерея навколо площі, саду, двору тощо.

Пілон – стовпи або інші за формою є конструкції, поставлені на дві сторони входу в споруду.

Портик – піддашок, що його підтримує колонада; відкрита галерея, утворена з колон або стовпів перед входом у будинок.

Стелевий кесон – рельєфна, за формою геометрично правильна прикраса на стелі, яка маскує розміщені будівельні елементи (виготовляється з дерева, гіпсу, мармуру).

Терми – давньоримські громадські лазні, до складу яких входили також спортивний зал, зал

Святкове сидіння
покрите бронзою

Плетене крісло

Стіл з мармуровими
ніжками

Табурет для ніг.
Дерево, бронза.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА В ЮВІЛЕЙНІ 1911 – 1914 РОКИ

для зборів, приміщення для відпочинку тощо.

Чеканка – зображення, вибите на металі за допомогою ручних інструментів.

Висновки. Духовно-естетична значимість предметного середовища помітно зростає в сучасних умовах і має значний вплив на формування художньо-оціночної свідомості і світогляду людини в цілому.

В сучасних умовах необхідно дати молодому поколінню відповідну підготовку в тій галузі людської діяльності, до якої належать розробка гармонійного предметного середовища.

Закладені в курсі “Основи дизайну” теоретичні та практичні аспекти художнього проектування та конструювання в поєднанні з іншими дисциплінами загальнонаукового, спеціального, загальнотехнічного циклів дають

змогу забезпечити формування проектної культури майбутніх учителів трудового навчання.

1. Гервас О. *Формування знань з основ дизайну в майбутніх учителів трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2004. – №1. – С. 26 – 29.

2. Сидоренко В.Ф. *Вопросы о программе развития дизайна.* – М.: *Техническая эстетика*, 1989. – №4. – С. 9.

3. Сидоренко В.Ф. *Пути перестройки образования.* – М.: *Техническая эстетика*, 1990. – №1. – С. 5.

4. Чигарыков В.М. *Из опыта образования в Великобритании.* – М.: *Техническая эстетика.* – 1990. – №1. – С. 40.

Ірина Удріс, кандидат мистецтвознавства, доцент,

завідувач кафедри образотворчого мистецтва

Криворізького державного педагогічного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА В ЮВІЛЕЙНІ 1911 – 1914 РОКИ

У статті розглядається проблема становлення українського образотворчого шевченкознавства початку ХХ століття. На основі аналізу публікацій 1911 – 1914 років простежується формування об’єктивних фахових оцінок малярсько-графічної спадщини Кобзаря.

Постановка проблеми. Перехід на ступеневу освіту в Україні як один з провідних напрямів долучення до Болонського процесу вимагає наповнення конкретним змістом освітньо-професійних програм підготовки фахівців за певним рівнем. Зокрема сказане стосується магістерського ступеня, де на сьогодні відсутні державні освітні стандарти. Конкретизуючи призначення магістра стосовно художньо-педагогічної освіти, варто визначити такі основоположні цілі і функції, як здобуття спеціальних знань і умінь для виконання науково-дослідницької та педагогічної роботи в галузі образотворчого мистецтва та дизайну. У цьому контексті особливої ваги в змісті навчання фахівців-магістрів спеціальностей творчого профілю набувають теоретичні дисципліни і спецкурси фахового блоку, такі, як композиція і теорія та історія мистецтва. Вони допомагають досягти фахового рівня, який забезпечує творче опанування кращих надбань світового та вітчизняного мистецтва, орієнтуватись у

напрямах сучасного мистецького процесу. Зокрема, все більш актуальною постає проблема запровадження у навчальний процес спецкурсу з історії вітчизняної науки про мистецтво, де б висвітлювались закономірності становлення та історичного руху мистецтвознавства як наукової дисципліни.

Кожне покоління сприймає художні наміри минулих часів з точки зору власних суспільно-художніх цілей. Історія мистецтва не може бути абсолютно об’єктивною наукою: художні школи і твори видатних митців минулого інтерпретуються і оцінюються відповідно до поточних світоглядних стандартів. Одним з провідних напрямків в українському мистецтвознавстві на всіх етапах його розвитку було дослідження творчості Шевченка-художника. Творча спадщина Т. Шевченка як найвидатнішої постаті української культури нового часу завжди привертала і буде привертати увагу українського суспільства. На початку ХХІ століття все актуальнішою сприймається потреба в її переосмисленні згідно з новим світосприйняттям.